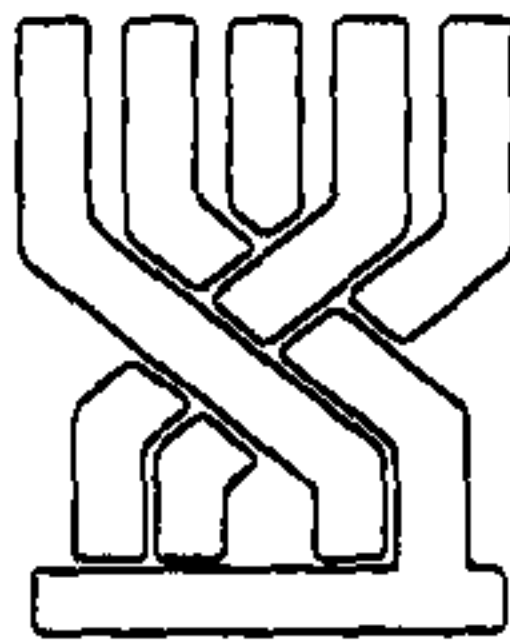

מי כ/צד מוכר
ערוך

המוסד לביטוח לאומי

האגף לתכנון ומחקר

סניף תל-אביב
4 - 711

יתומים בגיל בית ספר תיכון

סקר מס' 6

ירושלים, יוני 1972, סיון תשל"ב

זתומים בגיל בית-ספר תיכון

ירושלים, תשל"ב

תוכן הענינים

ה ק ר מ ה

מ ב ו א

9	סיכום הממצאים
15	שיטות והגדרות

ל ו ח ו ת

25	1. היתומים לפי מקום מגוריהם ויחס הקרבה של מקבל הקצבה
25	2. היתומים לפי מיך ומצב משפחתי של מקבל הקצבה
25	3. היתומים לפי סוג הבעלות על הדירה של מקבל הקצבה
26	4. היתומים לפי סטנדרט הכרחי של ציוד מטבח בדירת מקבל הקצבה
26	5. היתומים לפי תכונות עבודה של מקבל הקצבה וגיל הילד הצעיר ביותר במשק הבית
27	6. היתומים לפי מקורות ההכנסה של משק הבית ומספר נפשות
28	7. גודל משפחה, מספר נפשות לחדר, מקורות הכנסה ורמת הכנסה - באוכלוסיית הסקר בהשוואה לאוכלוסייה הכללית
29	8. היתומים לפי עיסוקם העיקרי וגילם
30	9. היתומים לפי עיסוקם העיקרי וצורת ישוב
31	10. היתומים לפי עיסוקם העיקרי וארץ המוצא של מקבל הקצבה
31	11. היתומים לפי עיסוקם העיקרי והשכלת מקבל הקצבה
32	12. היתומים לפי עיסוקם העיקרי ומשלח יד מקבל הקצבה
33	13. היתומים לפי עיסוקם העיקרי וקבוצת הכנסה של המשפחה
34	14. היתומים לפי עיסוקם העיקרי והכנסה ממוצעת לנפש במשפחה

תוכן ענינים (המשך)

34	15.	היתומים הלומדים לפי סוג בית הספר
34	16.	היתומים הלומדים לפי כיתח הלימוד
35	17.	היתומים הלומדים לפי סוג העזרה בלימודים
	18.	היתומים העובדים לפי היקף העבודה ורמת הכנסה
35		חודשית של המשפחה
35	19.	יתומים שאינם לומדים ואינם עובדים לפי סיבות לאי-עבודה
36	20.	היתומים לפי סוג הפעילות בזמן הפנוי
36	21.	יתומים שקבלו יעוץ והכוון לפי נותן היעוץ ועיסוקם העיקרי
	22.	התפלגות הילדים בגיל 14-17, שעיקר עיסוקם לימודים,
37		לפי גובה ההכנסה המזכה לדמי מחיה ליתומים - גיל וסוג הזכאות

ה ק ד מ ה

האגף למחקר ותכנון של המוסד לביטוח לאומי שמח להגיש בזה ממצאי סקר נוסף, סקר על נער יתום בגילים 14 עד 17 שנה. עבור קבוצה זו הנהיג המוסד לביטוח לאומי משנת 1970 גמלה נוספת - דמי מחייה לאותם יתומים המקדישים את עיקר זמנם ללימודים על יסודיים. גמלה זו (50 ל"י לחודש) נועדה להקל ולשפר מצבה הכלכלי של משפחתם ולסייע בידם להמשיך ולהשלים לימודים על יסודיים. היא נועדה להיות משקל מה כנגד הפיתוי הקיים אצל הנער להקדים ולנשור מלימודים ולצאת לעבודה.

הייחוד באוכלוסיה זו היא שההורה הנותר בחיים, שהיא בדרך כלל האלמנה, מתלבטת בקשיים מרובים, שכן בנוסף לבעיות הכלכליות המתעוררות עם פטירת ראש המשפחה עליה להתמודד גם עם בעיות פסיכולוגיות, בעיות חינוך הילדים וקשיי הסתגלות למציאות החדשה.

הסקר נועד לבחון בעיות אלה ולהשוות את תנאי החיים, שעורי הלמידה, ותכונות העבודה בקבוצה זו לשכיח בקרב האוכלוסיה כולה. הסקר נועד גם לאמוד את מספר הזכאים לדמי מחייה לפי כללי הזכאות הקיימים ואת השעור בה ממצים היתומים את זכותם לגמלה זו. עוד כוון הסקר להמציא נתונים שיאפשרו לבחון את תנאי הזכאות הקיימים ולהעריך הצורך בתיקונים והעלות הכרוכה באלטרנטיבות שונות לכך.

הסקר בוצע ע"י היחידה להערכת גמלאות ארוכות מועד באגף למחקר ותכנון, בראשותו של ש. כהן. עזרו על ידו א. בלומנטל וא. טייטלר; גב' נ. שמאי ליוותה את הסקר בעצה והדרכה.

תודתנו נתונה לש. ברעם, מנהל מדור השיקום במוסד לביטוח לאומי, על עצתו ועזרתו בתכנון הסקר.

ר. רוטר
מנהל האגף
למחקר ותכנון

מבוא

סיכום הממצאים

1. מספר היתומים ומקום מגוריהם

בשנת 1971 היו בארץ כ-5,400 יתומים מאב ו/או מאם (בני 14 עד 17 שנה), שנהנו מקצבת שאירים מן המוסד לביטוח לאומי. ברוב המקרים (95%) קבל את הקצבה ההורה הטבעי של הנער ורק ב-5% מהמקרים נמסרה הקצבה לידי אפוטרופוס אחר או מוסד. עם זאת, התברר כי רק 85% מהנער גר והתחנך בבית מקבל הקצבה. 10% מהנער התגורר בבית ספר עם פנימיה והנותרים גרו אצל משפחות אומנות, מוסדות, קיבוצים וכיו"ב. רוב הילדים שאינם מתגוררים עם מקבל הקצבה נתמכים ומוחזקים על ידו. ברוב הגדול של המקרים (כ-85%) חיו היתומים עם האם-האלמנה, שלא נשאה מחדש אחר התאלמנותה.

2. רמת החיים

הסקר מצביע על רמת חיים נמוכה יחסית בקרב המשפחות בהן גדלים היתומים. מצביעה על כך שורה של אינדיקטורים.

א. רמת ההכנסה

רמת ההכנסה הכספית ברוטו של משפחת היתום היתה ב-1971 - 605 ל"י לחודש בהשוואה ל- - 1,050 ל"י למשפחת שכירים עירונית לפי סקר ההכנסות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בממוצע נפלה, אם כן, ההכנסה המשפחתית בקרב משפחות היתומים ביותר מ-40% מן הממוצע באוכלוסיה כולה. כ-38% מהמשפחות בקרבן חיו היתומים, היתה להן הכנסה פחותה מ- 330 ל"י לחודש, בהשוואה ל-7% בלבד בקרב משפחות השכירים העירוניים. שליש מהיתומים חיו ברמת הכנסה של פחות מ- 100 ל"י לחודש לנפש, כפי שניתן לראות מלוח א'. להלן.

לוח א' - התפלגות המשפחות לפי רמת ההכנסה (בל"י לחודש) לנפש

רמת ההכנסה	סך הכל	עד 50	51 עד 100	101 עד 150	151 עד +200
מספרים מוחלטים	4,938	491	1,135	1,380	989
אחוזים	100.0	9.9	23.0	28.0	20.0

ב. הרכב ההכנסה

ל-21% מהמשפחות לא היתה כל הכנסה פרט לקצבת המוסד לביטוח לאומי. כ-5% מתוכם נזקקו לתמיכות סעד להשלמת הכנסתן. ל-4% נוספים היו הכנסות מסוימות מעבודה, אך בסכומים זעומים שזיכו אותן בנוסף לקצבת הביטוח הלאומי לתמיכה מלשכת הסעד. ניתן, אם כן לומר שרבע לפחות מהיתומים חיו ברמת הכנסה פנויה המתאימה למכסות הסעד או קצת מעל לזה.

מעניין לציין כי מספר היתומים הנהנים מפנסיות שאירים (מקרנות הפנסיה או מפנסיה תקציבית) הגיע ל-1.3% מהנער בלבד. בסך הכל לא היה לאלה כמעט כל תפקיד של ממש בהבטחת הכנסה ליתומים ולא למנות בשנת 1971. לעובדה זו ישנה כנראה משמעות מכרעת במצוקתם הכלכלית של היתומים והאלמנות.

בממוצע הוותה קצבת הביטוח הלאומי יחד עם ההשלמות של תמיכות סעד כ-35% מסך

ההכנסות שעמדו לרשות המשפחות. הכנסות מעבודת בני המשפחה תרמו עם זאת את החלק הגדול בהכנסת המשפחה - יותר מ-60%. חלק מהכנסות אלה היו הכנסותיה של האם האלמנה. כ-40% מהן יצאו לעבודה מחוץ למשק ביתן. במקרים רבים אחרים תרם להכנסת המשפחה הנער היחום עצמו, שהפסיק לימודיו ויצא לעבודה. בשני המקרים אופייני לכת העבודה שבמשפחות אלה שכר נמוך, שבממוצע הסתכם ב-500 ל"י (כ-60% מהשכר הממוצע).

לוח ב' שלהלן מציג את מקורות ההכנסה של המשפחות ומראה את מספר

המשפחות שנהנו מהכנסה מכל מקור וההכנסה הממוצעת לה זכו ממקור זה.

לוח ב' - מקורות ההכנסה של המשפחות - מספר משפחות והכנסה ממוצעת

מקור ההכנסה	סך הכל	עבודת בני המשפחה	קצבאות ביטוח לאומי	רכוש	תמיכות סעד	תמיכות והכנסות אחרות
מספר משפחות שקבלו הכנסה מכל מקור	4,938	3,871	4,938	281	405	686
אחוז משפחות שזכו להכנסה מכל מקור	100	78.4	100	5.7	8.2	13.9
הכנסה ממוצעת מכל מקור	605	500	214	30	85	58

ג. תנאי הדיור

לא פחות מ-37% מהיתומים חיו בדירות, בהן הצפיפות עלתה על 2 נפשות לחדר בהשוואה ל-27% לערך באוכלוסייה כולה. צפיפות הדיור בקבוצה זו גדולה אם כן במקצת בהשוואה לשאר המשפחות באוכלוסייה.

נמצא כי 8% מהיתומים חיו בצפיפות דיור של 3 נפשות ויותר לחדר, ולאחוז דומה לא היתה מיטה נפרדת משל עצמם והם ישנו עם אדם נוסף במיטה אחת.

ל-12% מהמשפחות, בקרבן חיו היתומים, לא היו שירותי דיור וציוד בית בסטנדרד מינימלי (מטבח נפרד בתוך הדירה, מים חמים, מקרר חשמלי וכירה). ל-48% מהמשפחות היה ציוד ושירותים בסטנדרד המינימלי בלבד ורק ל-40% היו שירותים וציוד ברמה גבוהה מזו.

3. תכונות העבודה של ראש המשפחה

כאמור, כ-40% מהאלמנות יוצאות לעבודה מחוץ למשק ביתן. שיעור זה גבוה בהרבה מזה המצוי בקרב נשים נשואות עם ילדים בכלל האוכלוסייה כ-27%. תופעה זו יש כנראה ליחס, בין השאר, לרמה הנמוכה של הקצבות והפנסיות המאלצות אלמנות אלה לצאת לעבודה להשלמת הכנסת המשפחה גם כאשר הן מטופלות בילדים רבים ופעוטים.

כ-50% מהאלמנות שגיל ילדן הצעיר הוא פחות מ-5 שנים נאלצות לצאת לעבודה בעוד שבין האמהות הנשואות רק 24% יצאו במצב זה לעבודה. ככל שעולה גיל הילד הצעיר פוחתת השתתפות האלמנות בכח העבודה בניגוד לאמהות הנשואות אצלן עולה ההשתתפות עם עליית גיל הילד הצעיר. (ראה לוח 5). תופעה זו מוסברת אולי מחד גיסא על ידי העלייה בהשתתפות היתומים בעבודה ובפרנסת המשפחה המקסינים את הדחיפות שבעבודת האם ומאידך על ידי קשיי הקליטה של אלמנות קשישות וחסרות מקצוע בעבודה.

כ-35% מהאלמנות העובדות, עבדו בענפי השרותים אך לרוב לא בפקידות או במקצועות הצוארון הלבן.

4. עיסוק הילדים

למעלה מ-70% מהיתומים לומדים לימודים על יסודיים סדירים (חלקם גם עובד); כ-15% מהם עובדים ואחוז דומה של יתומים אינו עובד ואינו לומד.

א. לומדים

אחוז הלומדים יורד מ-80% בקרב בגילאים 14-15 ל-63% בגילאים 16-17. ירידה זו משקפת כנראה את הנשירה הטבעית בכתות הגבוהות של בית הספר התיכון. רק 42% למדו בבית ספר תיכון עיוני. השוואת הלומדים לפי ארצות מוצא של ההורים מצביעה על הבדלים ניכרים בין ילדים ממוצא מזרחי לבין ילדים ממוצא מערבי (כולל ישראל). בעוד שאצל ילדים ממוצא מערבי מתקרב אחוז הלומדים ל-90, הרי שאצל ילדים ממוצא מזרחי הוא אינו עולה על 60. תופעה זו קשורה כנראה במשתנים סוציו-אקונומיים שונים כגון: רמת השכלה של ההורים, משלח יד ורמת הכנסה, והיא מצויה בדפוסים דומים באוכלוסיה בכללה. ואמנם נמצא מתאם גבוה בין אחוז הלומדים לבין משתנים אלה. אחוז זה גדל עם רמת ההכנסה, עם רמת ההשכלה ועם משלחי יד "לבנים" יותר. אחד המשתנים החשובים ביותר הוא כנראה רמת ההכנסה ואחוז הלומדים עולה מ-60 לערך לרמת הכנסה של עד 333 ל"י לחודש ל-90 ברמת הכנסה של 800 ל"י ויותר.

במסגרת הסקר נעשה גם נסיון לעמוד על רמת הישגיהם של הילדים הלומדים

במשפחות אלה מתוך כוונה ללמוד באיזו מידה מהווה ההתייחסות מאחד ההורים גורם משפיע על הישגיהם בלימודים. נבחנו שתי שיטות לקבלת נתונים על רמת ההישגים. שיטה אחת היתה סובייקטיבית ולפיה נתבקשו ההורים להעריך את רמת ילדיהם. השיטה השנייה היתה אובייקטיבית יותר והתבססה על תעודות הציונים של הילדים. לצערנו לא התקבלו תשובות מספקות הן מבחינה כמותית והן מבחינה איכותית, כך שלא ניתן היה לתת תשובות משמעותיות לשאלות שהוצבו.

ב. עובדים

כ-900 מהיתומים עבדו. כרבע מהם עבד פחות מחצי משרה (24 שעות

לשבוע). מבין אלה שעבדו למעלה מ-24 שעות לשבוע כ-60% שייכים למשפחות עם רמת הכנסה נמוכה מ-400 ל"י לחודש.

ג. אינם עובדים ואינם לומדים

תופעה חמורה מאוד שהתגלתה היא השעור הגבוה מאוד של יתומים שאינם לומדים ואינם עובדים. אחוז זה מגיע עד לכדי 15 לערך, שעור הכפול כמעט מזה המצוי בקרב כלל הנוער בגילאים 14-17.

הבעיה בכל חומרתה מתגלה בניתוח הנתונים לפי אזורי מוצא וצורות ישוב. אצל משפחות ממוצא מזרחי, למעלה מ-25% מהילדים אינם לומדים ואינם עובדים. כן גבוה במיוחד השעור בערי השדה ובישובים הכפריים. קיים קשר בין רמת הכנסה, רמת השכלה ומשלח יד לבין אחוז הילדים שאינם לומדים ואינם עובדים, והקשר במקרה זה הוא בכיוון הפוך מזה הקיים במקרה של הילדים הלומדים. מענינת ההתפלגות לפי סיבות לאי-עבודה. מסתבר שקרוב ל-50% מילדים אלה טוענים כי אינם עובדים משום שאינם רוצים לעבוד, ורק ב-20% מהמקרים הם טענו כי לא הצליחו למצוא עבודה כלשהי. עם זאת כ-40% מכלל הילדים הצהירו שהסיבה העיקרית לכך שהם אינם עובדים קשורה באי-יכולתם למצוא עבודה (עבודה כלשהי ועבודה מספקת). רוב הנערים האלה (ממין זכר) מבליים את זמנם בשוטטות ברחובות.

ממצא זה מצביע על הצורך להבטיח שרותים וטיפול שימנעו נשירה כה גדולה ממסגרות של לימוד או עבודה בנוסף לאבטחת דמי מחייה לילדים לומדים.

5. מיצוי זכויות לדמי מחייה

אחת המטרות של הסקר היתה לבחון ולאמוד את השעור שבו נוטלת האוכלוסייה וממצה את זכותה לדמי מחייה ליתומים בני 14 עד 17 שעיקר זמנם מוקדש ללימודים. על פי לוח 22 נמצא כי 1,406 יתומים היו זכאים בשנת תשל"ב לגמלה זו. אומדן זה הוא אומדן חסר מהסיבות הבאות:

- (1) הסקר לא כלל נער לומד המקבל קצבת תלויים בענף נפגעי עבודה; הוא לא כלל גם את השאירים תושבי קיבוצים וכפרי המיעוטים, וכן יתומים שאינם גרים עם מקבל הקצבה ואינם מוחזקים על ידו. קבוצה זו נאמדת בכ-20% מהזכאים.
- (2) מאידך, יש להניח שאחוז הלומדים באוכלוסייה הכפרית הלא-יהודית נמוך מאד. כן יש להניח שיתומים של חברי קיבוץ ויתומים המוחזקים במוסדות לרוב אינם זכאים גם הם.

לאור זאת נראה סביר כי כדי להגיע לאומדן של אוכלוסיית המטרה הזכאית לדמי מחייה יש לנפח את ממצאי הסקר ב-10% לערך. בהנחה זו, מסתכם אומדן הזכאים ב-1,550 יתומים. מספר היתומים שנהנו מדמי מחייה הגיע בחודש אפריל 1972 ל-1,280, כך שהמיצוי הגיע לכ-82%. מספר זה יגדל עוד במקצת עד סיום שנת הלימודים, אך הוא מסמן צורך בבדיקת הכלים והנוהלים להבטחת השימוש המירבי בשירות זה על ידי האוכלוסייה הנזקקת.

שיטות והגדרות

1. האוכלוסיה

אוכלוסית הסקר הינה אוכלוסית ילדים היתומים מאחד ההורים לפחות, המשתייכים למשפחות המקבלות קצבת שאירים מהמוסד לביטוח לאומי, ואשר גילם הוא 14-17 שנים. אין האוכלוסיה כוללת ילדי קיבוצים וכפרים ערביים. כמסגרת לאוכלוסיה זו שמשה רשימת מקבלי קצבאות שאירים מהמוסד לביטוח לאומי.

מן הראוי לציין שלא נחקרו כלל ילדים ממשפחות המקבלות קצבת תלויים.

2. המדגם

מתוך אוכלוסיה זו הכוללת כ-5,400 ילדים הוצא מדגם של 630 ילדים.

על מנת להבטיח יצוג נאות, חולקה האוכלוסיה ל-2 קבוצות גיל:

א. ילדים בני 14-15.

ב. ילדים בני 16-17.

בכל קבוצת גיל נעשתה חלוקה נוספת לפי צורות ישוב:

א. ערים גדולות - תוך אבחנה בכל אחת מ-3 הערים הגדולות.

ב. ישובים עירוניים ותיקים.

ג. ישובים עירוניים חדשים.

ד. ישובים כפריים ותיקים.

ה. ישובים כפריים חדשים.

הוצא מדגם בגודל של 12% אשר חולק פרופורציונית לפי מספר המקרים בכל שכבה.

בכל שכבה הדגימה היתה כדלהלן:

1. בערים נלקח מדגם שטחי ברוחב צעד של 8.3.

2. הישובים העירוניים החדשים והותיקים מוינו לפי ישובים הכוללים מעל

10,000 נפש, וישובים המונים פחות מ-10,000 נפש. מכל סוג נדגמו

מקריית ישובים, בהם נחקרו כל המקרים שבישוב.

3. הישובים הכפריים הותיקים והחדשים חולקו לשני סוגים - גדולים וקטנים . בעזרת לוח מספרים מקריים נדגמו מספר ישובים מכל אחד מארבעת הסוגים . בישובים אלה נחקרו כל הילדים שבאוכלוסיה . שמוש בטכניקה זו נעשה במטרה לחסוך בהוצאות הסקר .

3. שיטת החקירה

החקירה בוצעה באמצעות ראיון ראש משק הבית, אליו משתייך הילד בר הקצבה, במהלכו מלא המראיין שאלון למשפחה בעזרתו של ראש משק הבית .

השאלון כלל שני חלקים:

1. שאלון איתור מקוצר

2. גוף השאלון

יחידת הדגימה היתה כאמור הילד בר הקצבה, אך יחידת החקירה היתה משק הבית האינפורמציה כולה נתבקשה מראש משק הבית, שהוא מקבל הקצבה .

המידע שנדרש בשאלון האיתור היה כללי מאוד, והתייחס לנתונים בסיסיים על יחס הקרבה של מקבל הקצבה לילד, מקום מגוריו של הילד ואימות הפרטים המזהים שהופיעו ברשימת מקבלי קצבת שאירים, ששמשה מסגרת להוצאת המדגם . במידה והתברר שהילד גר עם מקבל הקצבה או נתמך על ידו (גם אם אינו גר אתו), הרי שעבור משק בית זה מולא השאלון במלואו . במקרים שאין הילד גר עם מקבל הקצבה ואף אינו נתמך על ידו, נשאלו מספר שאלות אינפורמטיביות על עיסוקו ועבור משק בית זה לא מולא השאלון . הסקר נערך על בסיס ארצי והקיף את כל צורות הישוב (להוציא קיבוצים וכפרים ערביים) בכל רחבי הארץ . הוא בוצע במשך 3 חודשים בין אוקטובר לדצמבר 1971 .

4. עבודת השדה

מתוך מדגם של 630 מקרים, נחקרו בפועל, באופן מלא או באופן חלקי רק 478 מקרים, המהווים כ-75% מכלל המקרים שנפלו במדגם המקורי. מתוכם נחקרו בשלמות 437 משקי בית ואילו 41 נחקרו בחלקם (מקרים בהם הילדים אינם גרים עם מקבל הקצבה ואף אינם נתמכים על ידו).

כ-25% מהמקרים לא נחקרו כלל בגלל קיום שיעור גבוה של נפל ומקרי אפס במסגרת. להלן טבלה מסכמת של מקרי האפס והנפל:

לוח ג' - מספר המרואיינים, מקרי נפל ומקרי אפס לפי סיבות

מקרי אפס		רואיינו		לא		רואיינו		מספר מקרים במדגם		מספרים מוחלטים	אחוזים	
הילד בר הקצבה עזב את הארץ	הילד התחתן או נפטר	לא רואיינו	מקבל הקצבה נפטר	סרבו לענות	לא נמצאו בבית	כתובת לא נכונה	סך-הכל	באופן חלקי	באופן מלא	סך-הכל		
3	5	8	5	6	17	108	152	41	437	630		
0.5	0.8	1.2	0.8	1.0	2.7	17.1	24.1	6.5	69.4	100		

להלן הגדרות מקרי אפס ומקרי נפל.

1. מקרי נפל (שייכים לאוכלוסיה אך לא נחקרו במדגם)

- א. כתובת לא נכונה
- ב. לא נמצאו בבית לאחר ארבעה ביקורים
- ג. סרבו לענות
- ד. מקבל הקצבה נפטר
- ה. לא רואיינו מסיבות טכניות

2. מקרי אפס

- א. הילד בר הקצבה נפטר או התחתן .
- ב. הילד בר הקצבה עזב את הארץ
- ג. מקבל הקצבה אינו תומך בילד - אלה מקרי אפס בכל העיבודים המתבססים על הנתונים שבשאלון. מקרים אלו הוגדרו כמקרי אפס ולא כמקרי נפל, מאחר ורוב הילדים שאינם נתמכים על ידי מקבל הקצבה הריהם מוחזקים ונתמכים על ידי מוסדות שונים, עובדה השוללת מהם את הזכות לקבלת דמי מחייה ליתומים.

5. שיטת האומדן

- נגדיר:
- N_{70} = סך הכל אוכלוסית הילדים ברי הקצבה בשנת 1970
 - N_{71} = סך הכל אוכלוסית הילדים ברי הקצבה בשנת 1971
 - n = סך הכל הילדים במדגם
 - a = סך הכל מקרי הנפל
 - b = סך הכל מקרי האפס
 - b_1 = הילדים שאינם נתמכים ע"י מקבל הקצבה

גורם הנפוח לעיבודים מתוך השאלון (מלוח 2 ואילך בפרק הלוחות)

$$f_1 = \frac{N_{70} \left(1 - \frac{b}{n}\right)}{n - a - b} \cdot \frac{N_{71}}{N_{70}}$$

גורם הנפוח עבור הנתונים הכלליים על מגורי הילדים ויחס הקרבה של מקבל הקצבה (לוח מס' 1 ברשימת הלוחות) הוא:

$$f_2 = \frac{N_{70} \left(1 - \frac{b - b_1}{n}\right)}{n - a - b + b_1} \cdot \frac{N_{71}}{N_{70}}$$

כאמור, כמסגרת לדגימה שמשה אוכלוסיית הילדים בסוף שנת 1970. על מנת לקבל את האומדנים לאוכלוסיה בסוף שנת 1971 נלקח בחשבון בגורם הנפוח גידול האוכלוסיה בין שנת 1970 לשנת 1971.

6. הגדרות

1. דמי מחיה ליתומים

זוהי גמלה חודשית המשולמת לילדים יתומים מאב או מאם ואשר עיקר זמנם מוקדש ללימודים על-יסודיים או להכשרה מקצועית.

א. תנאי הזכאות העיקריים לדמי מחיה הם:

1. סיים שמונה שנות לימוד חובה וטרם מלאו לו 18 עד 1.9.71 היה התנאי שלא מלאו לו 16; ההרחבה לשנתיים נוספות נעשתה רק לקראת שנת הלימודים תשל"ב.

2. הכנסתו, שלא מעבודה לרבות הכנסות הוריו, שאתם הוא נמצא, אינה עולה על 4,000 לירות לשנה. לעניין זה לא מובאת בחשבון הכנסה שמקורה בקצבת משפחה או בקצבת שאירים, או אותו סכום בקצבת התלויים שאינו עולה על קצבת השאירים.

3. עקר זמנו חייב להיות מוקדש ללימודים, כלומר לפחות 24 שעות בשבוע הוא לומד.

4. אין החזקתו של הילד על גוף ציבורי.

ב. שעורי הגמלה הם: ליחיד - 50 לירות לחודש; לכל יתום נוסף של אותו מבוטח - 25 לירות לחודש.

2. מקבל הקצבה

מקבל הקצבה הינו ההורה, האפוטרופוס או כל גורם אחר, אשר לו משולמת הקצבה המגיעה לילד. בדרך כלל הוא אותו אדם אתו גר הילד.

3. הילד בר הקצבה

זהו הילד הזכאי או שבגיניו משולמת הגמלה. ילד העונה על תנאי הזכאות הרי הינו בר הקצבה, ואילו ההורה המקבל את הקצבה עבור הילד הינו "מקבל הקצבה".

4. הכנסה

בסקר זה ההתייחסות הינה להכנסה ברוטו, כלומר להכנסה לפני הניכויים השונים לביטוח לאומי, מס הכנסה, קופת חולים וכו'. במקרה של עצמאי - ההכנסה הינה ההכנסה החייבת במס, כלומר לאחר שנוכו מהפדיון כל ההוצאות העסקיות כגון: קניית חומרים, שכר עבודה לפועלים, תשלום השמל, מים, מסים עירוניים וכו'.

7. הסברים ללוחות

לוח 4 - כסטנדרט הכרחי הוגדר:

1. מטבח בתוך הדירה; 2. מקרר חשמלי; 3. כירת גז או חשמל;
4. מים חמים.

לוח 6 - צרופי הכנסות אחרים - כלול בקטגוריה זו כל צרוף אחר שלא פורט במקומות אחרים. בעיקר צרופים של עבודה, ביטוח לאומי עם הכנסות מרכוש, פנסיות וכו'.

- לוח 7 - 1. המקור לנתונים על מספר נפשות לחדר הוא השנתון הסטטיסטי לישראל.
2. מקורות הכנסה והתפלגות ההכנסה לאוכלוסייה הכללית - המקור: סקר הכנסות מס' 5, ינואר 1972. הנתונים מתייחסים למשפחות השכירות היהודיות בישובים בני 2,000 תושבים ויותר ולמשפחות שכירות לא-יהודיות בערים בלבד. לא נכללות משפחות שכירים, המתגוררות בכפרים קטנים, מושבים, קיבוצים או מוסדות.

לוח 13 - ההכנסה היא ההכנסה המשפחתית הכוללת ולא רק ההכנסה המזכה בדמי מחייה ליתומים.

לוח 22 - א. הכנסה - זוהי ההכנסה המזכה בדמי מחייה ליתומים. תנאי הזכאות מפורטים בפרק "הגדרות" (סעיף 6 לעיל).

- ב. קצבה מלאה - קצבה שהיא בסך של 50 לירות לחודש. זכאי לקצבה מלאה רק ילד אחד במשפחה.
- ג. קצבה חלקית - קצבה בשעור של 25 לירות לחודש. זכאי לה כל ילד נוסף של אותו מבוטח. למשפחה שבה יש רק ילד אחד בגילים 14-17, הרי שהוא נכלל בקטגוריה של מקבל קצבה מלאה. במשפחות, שבהן היו יותר מילד אחד בגילים אלה - הרי שילד אחד נכלל במסגרת "קצבה מלאה" והאחרים במסגרת "קצבה חלקית". אם היו הילדים בקבוצות גיל שונות, הילד שהוא בגיל 14-15 הוכנס תמיד כראשון, דהיינו מקבל קצבה מלאה. והילד שהוא בגיל 16-17 הוכנס כילד שני, המקבל קצבה חלקית.

לוחות

לוח 1: היתומים (*) לפי מקום מגוריהם ויחס הקרבה של מקבל הקצבה

מקום מגורי היתום				סך הכל	יחס קרבה
מקום אחר		עם מקבל הקצבה	סך הכל		
בי"ס עם פנימיה	סך הכל				
530	834	4,564	5,398	סך הכל	
..	701	4,452	5,153	הורה	
..	(133)	(112)	245	אחר	

(*) כולל גם מקרים בהם מקבל הקצבה אינו תומך בנער שאינו מתגורר עמו. קבוצה זו לא נכללה בלוחות הבאים.

לוח 2: היתומים לפי מין ומצב משפחתי של מקבל הקצבה

מצב משפחתי				סך הכל	מין
אחר	נשוי	אלמן	סך הכל		
(76)	409	4,453	4,938	סך הכל	
(76)	286	4,272	4,634	נקבה	
—	(123)	(181)	304	זכר	

לוח 3: היתומים לפי סוג הבעלות על הדירה של מקבל הקצבה

שכירות ואחר	דירה בבעלות	סך הכל	
2,248	2,690	4,938	מספרים מוחלטים
45.4	54.6	100.0	אחוזים

לוח 4: היתומים לפי סטנדרט הכרחי של ציוד מטבח בדירת מקבל הקצבה

ציוד נוסף מעל לסטנדרט ההכרחי	סטנדרט הכרחי	אין סטנדרט הכרחי	סך הכל	
1,986	2,384	568	4,938	מספרים מוחלטים
40.2	48.3	11.5	100.0	אחוזים

לוח 5: היתומים לפי תכונות עבודה של מקבל הקצבה וגיל הילד הצעיר ביותר במשק הבית

לא עבד	עבד	סך הכל	גיל
2,914	2,024	4,938	סך הכל
(64)	(82)	(146)	עד גיל 2
(103)	(82)	(185)	3 - 5
1,032	814	1,846	6 - 13
1,715	1,046	2,761	14 - 18

לוח 6: היתומים לפי מקורות ההכנסה של משק הבית ומספר נפשות

מקורות הכנסה					סך הכל	מספר נפשות
צדדים אחרים	עבודה, סעד וביטוח לאומי	סעד וביטוח לאומי	עבודה וביטוח לאומי	ביטוח לאומי		
מספרים מוחלטים						
940	204	235	2,759	800	4,938	סך הכל
241	(14)	(27)	348	(161)	791	2
251	(63)	(63)	590	213	1,180	3
225	(38)	(88)	576	213	1,140	4
(102)	(23)	(23)	468	(102)	718	5
(23)	(34)	(23)	397	(68)	545	6
(98)	(32)	(11)	380	(43)	564	+7
אחוזים						
19.0	4.1	4.8	55.9	16.2	100.0	סך הכל
30.5	(1.8)	(3.4)	44.0	(20.3)	100.0	2
21.3	(5.3)	(5.3)	50.0	(18.1)	100.0	3
19.8	(3.3)	(7.7)	50.5	(18.7)	100.0	4
(14.2)	(3.2)	(3.2)	65.2	(14.2)	100.0	5
(4.2)	(6.2)	(4.2)	72.9	(12.5)	100.0	6
(17.4)	(5.7)	(1.9)	67.4	(7.6)	100.0	+7

לוח 7: גודל משפחה, מספר נפשות לחדר, מקורות הכנסה ורמת הכנסה - באוכלוסיית הסקר בהשוואה לאוכלוסייה הכללית

משפחה ממוצעת באוכלוסייה הכללית	אוכלוסיית הסקר	
3.7	4.2	גודל משפחה ממוצע
		מספר נפשות לחדר
100.0	100.0	אחוזים
18.2	9.0	פחות מאחת
55.1	54.3	1.0 - 1.9
18.9	28.6	2.0 - 2.9
5.1	4.9	3.0 - 3.5
2.7	3.2	4.0 +
		מקורות הכנסה
		מספרים מוחלטים (ל"י לשנה)
12,525	7,260	סך הכל
11,975	4,800	עבודה
550	2,400	קצבאות ביטוח לאומי
	60	רכוש, תמיכות סעד ואחר
		אחוזים
100.0	100.0	סך הכל
95.7	66.0	עבודה
4.3	34.0	קצבאות ביטוח לאומי
	.	רכוש, תמיכות סעד ואחר
		רמת הכנסה
		אחוזים
100.0	100.0	סך הכל
7.0	38.4	עד 3,999
9.7	14.6	4,000 - 5,999
33.0	23.8	6,000 - 9,999
50.3	23.2	10,000 +

לוח 8: היתומים לפי עיסוקם העיקרי וגילם

ג י ל	סך הכל	לומדים	עובדים	לומדים ועובדים	אינם לומדים ואינם עובדים
מספרים מוחלטים					
סך הכל	4,938	3,278	706	(187)	767
14 עד 15	2,592	1,918	225	(81)	368
16 עד 17	2,346	1,360	481	(106)	399
אחוזים					
סך הכל	100.0	67.0	14.0	(4.0)	15.0
14 עד 15	100.0	74.0	9.0	(3.0)	14.0
16 עד 17	100.0	58.0	20.0	(5.0)	17.0

לוח 9: התומים לפי עיסוקם העיקרי וצורת ישוב

אינס לומדים ואינם עובדים	לומדים ועובדים	עובדים	לומדים	סך הכל	
מספרים מוחלטים					
767	(187)	706	3,278	4,938	סך הכל
(23)	(36)	(18)	333	410	ירושלים
(74)	(12)	(79)	379	544	תל-אביב
(17)	(36)	(51)	264	368	חיפה
440	(68)	333	1,383	2,224	ערים
(109)	(15)	(127)	466	717	ישובים עירוניים חדשים
-	-	(47)	230	277	ישובים עירוניים ותיקים
(43)	(12)	(8)	(59)	(122)	כפרים חדשים
(61)	(8)	(43)	(164)	276	כפרים ותיקים
אחוזים					
15.5	(3.8)	14.3	66.4	100.0	סך הכל
(5.6)	(8.8)	(4.4)	81.2	100.0	ירושלים
(13.6)	(2.2)	(14.5)	69.7	100.0	תל-אביב
(4.6)	(9.8)	(13.9)	71.7	100.0	חיפה
19.7	(3.1)	15.0	62.2	100.0	ערים
(15.2)	(2.1)	(17.7)	65.0	100.0	ישובים עירוניים חדשים
-	-	(17.0)	83.0	100.0	ישובים עירוניים ותיקים
(35.2)	(9.8)	(6.6)	(48.4)	100.0	כפרים חדשים
(22.1)	(2.9)	(15.6)	(59.4)	100.0	כפרים ותיקים

לוח 10: היתומים לפי עיסוקם העיקרי וארץ המוצא של מקבל הקצבה

ארץ מוצא	סך הכל	לומדים	עובדים	לומדים ועובדים	אינם לומדים ואינם עובדים
סך הכל	4,938	3,278	706	(187)	767
ישראל	565	503	(24)	(12)	(26)
מזרח אירופה	992	817	(65)	(27)	(83)
מערב אירופה וצפון אמריקה	413	375	(14)	(12)	(12)
אסיה	1,521	762	359	(76)	324
צפון אפריקה	1,256	682	220	(48)	306
ארצות בלקן	(191)	(139)	(24)	(12)	(16)

לוח 11: היתומים לפי עיסוקם העיקרי והשכלת מקבל הקצבה

השכלה	סך הכל	לומדים	עובדים	לומדים ועובדים	אינם לומדים ואינם עובדים
סך הכל	4,938	3,278	706	(187)	767
לא למד	2,778	1,523	535	(123)	597
עד 8 שנים	926	712	(76)	(32)	(106)
9 - 12 שנים	1,107	916	(95)	(32)	(64)
13+	(127)	(127)	-	-	-

לוח 12: היתומים לפי עיסוקם העיקרי ומשלח יד מקבל הקצבה

משלח יד	סך הכל	לומדים	עובדים	לומדים ועובדים	אינם לומדים ואינם עובדים
סך הכל	4,938	3,278	706	(187)	767
לא עובד	2,914	1,914	342	(128)	530
מקצוע חופשי	(193)	(161)	-	(16)	(16)
פקידות	330	289	(27)	-	(14)
מסחר	(192)	(140)	(35)	(17)	-
פועל העשייה	(181)	(142)	(40)	(10)	(19)
שרותים	674	385	(120)	(16)	(153)
אחר	454	247	(172)	-	(35)

לוח 13: היתומים לפי עיסוקם העיקרי וקבוצת הכנסה של המשפחה

אינם לומדים ואינם עובדים	לומדים ועובדים	עובדים	לומדים	סך הכל	קבוצת הכנסה (בל"י לחודש)
מספרים מוחלטים					
767	(187)	706	3,278	4,938	סך הכל
432	(92)	367	1,006	1,897	עד 333
(48)	(39)	(69)	(197)	353	334 - 399
(33)	(23)	(112)	202	370	400 - 499
(58)	(23)	(112)	242	435	500 - 599
(84)	(10)	(35)	493	622	600 - 799
(112)	-	(11)	1,138	1,261	+ 800
אחוזים					
15.5	(3.8)	14.3	66.5	100.0	סך הכל
23.0	(4.7)	19.3	53.0	100.0	עד 333
(13.6)	(11.1)	(19.6)	(55.8)	100.0	334 - 399
(8.9)	(6.2)	(30.3)	54.6	100.0	400 - 499
(13.3)	(5.3)	(25.8)	55.6	100.0	500 - 599
(13.5)	(1.6)	(5.6)	79.3	100.0	600 - 799
(8.9)	-	(0.9)	90.3	100.0	+ 800

לוח 14: היתומים לפי עיסוקם העיקרי והכנסה ממוצעת לנפש כמשפחה

הכנסה ממוצעת לנפש (בל"י)	סך הכל	לומדים	עובדים	לומדים ועובדים	אינם לומדים ואינם עובדים
סך הכל	4,938	3,278	706	(187)	767
עד - 50	491	(129)	213	-	(149)
51 - 99	1,135	646	160	(31)	298
100 - 149	1,380	729	306	(93)	252
150 - 199	989	858	(27)	(47)	(57)
+ 200	943	916	-	(16)	(11)

לוח 15: היתומים הלומדים לפי סוג בית הספר

סך הכל	עממי	תיכון עיוני	תיכון מקצועי	ישיבה	אחר	
מספרים מוחלטים	3,465	(138)	1,466	1,414	(161)	286
אחוזים	100.0	(4.0)	42.0	41.0	(5.0)	8

לוח 16: היתומים הלומדים לפי כיתת הלימוד

סך הכל	עד כיתה ה'	כיתה ט'	כיתה י'	כיתה י"א	כיתה י"ב	על-תיכוני
מספרים מוחלטים	3,465	(138)	856	996	872	534
אחוזים	100.0	4.0	25.0	29.0	25.0	15.0

לוח 17: היתומים הלומדים לפי סוג העזרה בלימודים

סך הכל	איז עזרה	עזרת הורים	קרובי משפחה אחרים	אדם זר תמורת תשלום	אחר
מספרים מוחלטים	2,571	(132)	236	394	(132)
אחוזים	74.0	(4.0)	(7.0)	(11.0)	(4.0)

לוח 18: היתומים העובדים לפי היקף העבודה ורמת הכנסה חודשית של המשפחה

רמת הכנסה חודשית	סך הכל	עד 24 שעות בשבוע	מעל 24 שעות בשבוע
סך הכל	893	218	675
עד 400	568	(150)	418
מעל 400	325	(68)	257

לוח 19: יתומים שאינם לומדים ואינם עובדים לפי סיבות לאי-עבודה

סך הכל	מצב בריאות	אינם מצליחים למצוא עבודה	אינם מצליחים למצוא עבודה מספקת	אינם רוצים לעבוד
מספרים מוחלטים	(125)	(137)	(149)	356
אחוזים	(16.0)	(18.0)	(20.0)	46.0

לוח 20: היתומים לפי סוג הפעילות בזמן הפנוי

מזה: אינם לומדים ואינם עובדים			כל הילדים	סוג הפעילות
נקבה	זכר	סך הכל		
412	355	767	4,938	סך הכל
230	(57)	287	3,116	פעילות בתוך הבית
(68)	(69)	(137)	1,003	פעילות מחוץ לבית
(57)	(195)	252	496	שוטטות ברחובות
(57)	(34)	(91)	323	אחר

לוח 21: יתומים שקבלו יעוץ והכוון לפי נותן היעוץ ועיסוקם העיקרי

אינם לומדים ואינם עובדים	לומדים ועובדים	עובדים	לומדים	סך הכל	נותן יעוץ
767	(187)	706	3,278	4,938	סך הכל
594	(84)	603	2,221	3,502	לא קבלו יעוץ
					קבלו יעוץ -
(173)	(103)	103	1,057	1,436	סך הכל
(23)	-	(46)	(127)	(196)	מקרוב משפחה
(104)	(46)	(57)	700	907	מאדם מקצועי
(46)	(57)	-	230	333	ממוסד להכוונה

לוח 22: התפלגות הילדים בגיל 17 - 14, שניקרו עיטוקם לימודים, לפי גובה ההכנסה המזכה לדמי מחיה ליתומים -
 גיל וטון הזכאות

700 מעל	699 עד 500		499 עד 450		449 עד 400		399 עד 334		333 עד 201		200 עד		איך הכנסה		סך הכל		גיל	
	זכאות חלקית	זכאות מלאה	זכאות חלקית	זכאות מלאה	זכאות חלקית	זכאות מלאה	זכאות חלקית	זכאות מלאה	זכאות חלקית	זכאות מלאה	זכאות חלקית	זכאות מלאה	זכאות חלקית	זכאות מלאה	זכאות חלקית	זכאות מלאה		
218	843	(51)	267	(9)	(60)	(181)	(43)	(181)	(95)	301	(52)	(160)	(155)	643	683	2,636	סך הכל	
(123)	439	(34)	(273)	(9)	(34)	(43)	(103)	(26)	(112)	(69)	(163)	(43)	(96)	(86)	384	433	1,504	14 - 15
(95)	404	(17)	(94)	-	(26)	(17)	(78)	(17)	(69)	(26)	(138)	(9)	(64)	(69)	259	250	1,132	16 - 17

.

.

.
